

Juhana Kärnä

NAISET YK:N YLEISKOKOUKSEN DISKURSSISSA

Kriittinen diskurssianalyysi Yhdistyneiden kansakuntien
kestävän kehityksen yleiskokouksen diskurssista

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Kandidaatin tutkielma
Toukokuu 2023

TIIVISTELMÄ

Juhana Kärnä: Naiset YK:n yleiskokouksen diskurssissa
Kandidaatin tutkielma
Tampereen yliopisto
Johtamisen ja
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma
5.2023

Tutkielman tarkoituksena oli tutkia naisten representaatioita Yhdistyneiden kansakuntien vuoden 2015 kestävä kehityksen yleiskokouksen diskurssissa. Yhdistyneet Kansakunnat on maailman suurin kansainvälinen toimija ja hallitusten välinen järjestö. Sen tehtävänä on edistää kansainvälistä turvallisuutta ja rauhaa, sekä koordinoida sen 193 jäsenmaan välistä toimintaa sen tavoitteiden aikaansaamiseksi. Vuonna 2015 YK:n 70. Yleiskokous hyväksyi päätöslauselman 70/1: *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Päätöslauselmassa esitellään YK:n toimintasuunnitelma vuosille 2015–2030, jonka on määrä ohjata kaikkea YK:n toimintaa vuoteen 2030 asti. Yhdistyneiden kansakuntien koon ja vaikutusvallan takia tällä toimintasuunnitelmalla todella paljon vaikutusvaltaa politiikkaan niin kansainvälisellä, kansallisella kuin paikallisella tasollakin.

Eräs toimintasuunnitelman tärkeimmistä tavoitteista on naisten hyvinvointi ja maailmanlaajuinen sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttaminen. Toimintasuunnitelman sisältö koostuu YK:n jäsenvaltioiden yhdessä sopimista tavoitteista, joita hiottiin muun muassa vuoden 2015 kestävä kehityksen yleiskokouksessa, jossa toimintasuunnitelma myös hyväksyttiin. Tutkielmassa tutkitaan tämän yleiskokouksen diskurssia kokouksessa pidettyjen puheenvuorojen kautta kriittisen diskurssianalyysin avulla, jotta kestävä kehityksen yleiskokouksessa käytettyä kieltä ja sen sisältämiä voimasuhteita voitaisiin analysoida. Tämän analyysin tarkoitus on valottaa sitä, miten patriarkaattinen naisiin kohdistuva rakenteellinen väkivalta vaikuttaa jopa YK:n kokouksissa käytettyyn kieleen ja sen kautta organisaation päätöksentekoon sekä julkilausumiin.

Tutkielman teoreettisina lähtökohtina toimivat poststrukturalistinen feminismi sekä Johan Galtungin teoriat väkivallasta. Poststrukturalistinen feminismi esittää, että todellisuutemme on sosiaalinen konstruktio, joka rakentuu diskurssista. Nämä diskurssit luovat ja muokkaavat mielipiteitä ja olettamuksia, jotka puolestaan muokkaavat sitä, miten näemme maailman. Diskurssien valta luoda käsityksemme maailmasta on siis myös syy tutkia niitä kriittisesti. Jos diskurssit sisältävät väkivaltaa, on niiden luoma käsitys maailmasta myös väkivaltainen. Johan Galtung on jakanut väkivallan kolmeen eri muotoon: suoraan, rakenteelliseen ja kulttuuriseen väkivaltaan. Rakenteellinen väkivalta, johon tässä tutkielmassa keskitytään, on ihmisten mahdollisuuksia rajoittavaa toimintaa, jolla ei ole tiettyä tekijää vaan se on osa yhteiskunnan rakenteita, ja sen takia vaikeasti huomattavissa. Kriittinen diskurssianalyysi mahdollistaa rakenteellisen väkivallan analyysin, sillä poststrukturalistisen feminismien ymmärryksen mukaan diskurssit ovat juuri näitä yhteiskunnan rakenteita, joihin rakenteellinen väkivalta piiloutuu. Tutkielman tulokset osoittavat, että YK:n kestävä kehityksen yleiskokouksen diskurssi sisältää useita Galtungin rakenteellisen väkivallan määritelmän täyttäviä representaatioita naisista, jotka rajoittavat naisten mahdollisuuksia ja todellisen sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttamista.

Avainsanat: kriittinen diskurssianalyysi, patriarkaatti, poststrukturalistinen feminismi, väkivalta, YK

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1.	JOHDANTO.....	1
2.	YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET	3
3.	AINEISTON ESITTELY	4
4.	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	5
4.1	Poststrukturalistinen feminismi	5
4.2	Johan Galtungin väkivallan teoriat	7
4.3	Patriarkaatti.....	10
5.	KRIITTINEN DISKURSSIANALYYSI.....	12
6.	ANALYYSI	15
6.1	Keskustelupaneelin diskurssi.....	16
6.1.1	Naisten jatkuva lapsiin rinnastaminen	16
6.1.2	Naisten kohtaama väkivalta taloudellisina vaikeuksina	18
6.2	Yleiskokouksen diskurssi.....	21
6.2.1	Naisten puuttuminen diskurssista	21
6.2.2	Naiset ”osana” diskurssia	22
7.	JOHTOPÄÄTÖKSET	24
	LÄHTEET.....	27

1. JOHDANTO

Yhdistyneet Kansakunnat on maailman suurin kansainvälinen toimija ja hallitusten välinen järjestö. Sen päämääränä on ylläpitää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta, kehittää kansakuntien välillä ystävällisiä suhteita, aikaansaada kansainvälistä yhteistyötä sekä toimia keskuksena, joka yhdenmukaistaa kansakuntien toimenpiteet edellä mainittujen päämäärien saavuttamiseksi. (Yhdistyneet Kansakunnat, 1956.) Yhdistyneisiin Kansakuntiin (YK) kuuluu 193 valtiota, ja se toimii maailmanlaajuisesti koordinoiden jäseniensä välistä yhteistyötä. Sen toimintaan kuuluu niin taloudellinen, sosiaalinen kuin humanitaarinenkin yhteistyö, sekä toimet maailmanlaajuisen rauhan ja turvallisuuden, sekä kansainvälisen lainsäädännön valvomiseksi ja edistämiseksi.

Vuonna 2015 YK: n 70. Yleiskokous hyväksyi päätöslauselman 70/1: *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Päätöslauselmassa esitellään YK:n toimintasuunnitelma vuosille 2015–2030, jonka on määrä ohjata kaikkea YK:n toimintaa, turvallisuusneuvoston toimintaa lukuun ottamatta, vuoteen 2030 asti. Päätöslauselma luotiin edistämään niin ihmisten kuin maapallonkin hyvinvointia, ja viemään päätökseen kehitystyö, jonka YK aloitti vuonna 2000 hyväksymillään Vuosituhattavoitteilla. Toimintaohjelmassa julkistettiin 17 Kestävän kehityksen tavoitetta ja 169 alatavoitetta, jotka perustuvat YK:n vuonna 2000 hyväksymille vuosituhattavoitteille. Tavoitteiden tarkoitus on konkretisoida päätöslauselman kunnianhimoiset tavoitteet sekä keskittää YK:n resurssit niin, että kaikki maailman ihmiset hyötyvät YK:n tulevasta toiminnasta. (Valtioneuvosto, 2015).

Eräs tärkeimmistä päätöslauselman tavoitteista on naisten hyvinvointi ja maailmanlaajuinen sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttaminen. Sukupuolten välinen tasa-arvo sekä naisten ja tyttöjen oikeudet ja mahdollisuudet ovat laajasti esillä päätöslauselmassa, ja ne jopa mainitaan erikseen heti päätöslauselman johdannossa. Aiheen tärkeydestä kertoo sekin, että sukupuolten välisen tasa-arvon sekä tyttöjen ja naisten oikeuksien vahvistaminen on kestävän kehityksen tavoitteissa sijalla 5. (YK, 2015). Vaikka tavoitteita ei olekaan asetettu tärkeysjärjestykseen siten että ensin lueteltuja tavoitteita tavoiteltaisiin jollain tapaa enemmän tai aktiivisemmin kuin myöhemmin lueteltuja tavoitteita, voidaan niiden sijoituksesta silti päätellä tietyn tyyppistä arvostusta tavoitteita kohtaan. Vähintään tavoitteen sijoitus kertoo siitä kuinka paljon näkyvyyttä tavoitteilla on tavoiteltu, sillä on itsestään selvää, että ensimmäisenä mainittu tavoite saa osakseen enemmän huomiota kuin vaikka toiseksi viimeinen tavoite.

Maailman suurimpana ja tunnetuimpana kansainvälisenä järjestönä YK:lla on paljon normatiivista valtaa. Vaikka sen yleiskokousten päätöslauselmat eivät ole laillisesti sitovia dokumentteja, ne vaikuttavat paljon sen jäsenmaiden harjoittamaan politiikkaan (Eduskunta, 2022). Allekirjoittamalla päätöslauselman, jäsenvaltiot hyväksyvät sen tavoitteet ja tunnustavat niiden tärkeyden. Yleiskokouksissa hyväksytyt asiat vaikuttavat jäsenvaltioiden poliittisiin diskursseihin sekä mielipiteisiin, ja ohjaavat Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenvaltioiden lisäksi myös sen tarkkailijajäsenien ja erinäisten kansalaisjärjestöjen toimintaa. Päätöslausemilla, sekä laajemmin YK:n yleiskokouksien diskurssilla on siis valta vaikuttaa politiikkaan hyvin laajasti, niin kansainvälisellä, kansallisella kuin jopa paikallisella tasollakin.

YK:n diskurssien merkityksen takia niitä on syytä analysoida kriittisesti. Poststrukturalistinen feminismi esittää, että todellisuutemme on sosiaalinen konstruktio, joka rakentuu diskursseista (Butler, 1999, 3–44). Diskursseilla tarkoitetaan kieltä, tapoja ja eleitä, sekä niiden pohjalta muotoutuvia mielipiteitä ja oletuksia, jotka luovat kaikille kuvan todellisuudesta. Nämä diskurssit, jotka ovat itsessäänkin sosiaalisia konstruktioita, luovat ja muokkaavat mielipiteitä ja oletuksia, jotka puolestaan muokkaavat sitä, miten näemme asiat. Jos oletetaan, että todellisuus muokkautuu diskurssien kautta, voidaan diskursseja kuten YK:n päätöslausemia tarkastella kriittisesti olettaen, että ne pystyvät muokkaamaan politiikan lisäksi sitä, miten ihmiset näkevät maailman ympärillään. Tämä näkökulma toimii tutkielmani teoreettisena lähtökohtana.

Tutkielman tutkimuskysymys on: *Ilmentääkö Yhdistyneiden Kansakuntien vuoden 2015 kestävän kehityksen yleiskokouksen diskurssi naisiin kohdistuvaa rakenteellista väkivaltaa?* Pyrin tutkimaan sitä, ilmeneekö yleiskokouksen diskurssissa patriarkaattisista asenteista tai mielipiteistä johtuvaa rakenteellista väkivaltaa. Tasa-arvon ja naisten aseman parantaminen olivat vahvasti esillä yleiskokouksessa ja kaikki jäsenmaat tunnustivat asian tärkeyden hyväksyessään päätöslauselman. Tästä syystä onkin äärimmäisen tärkeää tutkia ilmeneekö kokouksen diskurssissa tästä huolimatta rakenteellista väkivaltaa naisia kohtaan. Kokouksessa hyväksytty päätöslauselma ja kokouksen diskurssi toimivat YK:n koon ja vaikutusvallan takia pohjapiirustuksina jäsenvaltioiden, sekä muiden YK:n toimintaa seuraavien toimijoiden tuleville toimille saavuttaa tasa-arvo ja parantaa naisten asemaa. Kokouksen diskurssi saa siis paljon huomiota suurelta yleisöltä. Jos yleiskokouksen diskurssi ilmentää naisiin kohdistuvaa rakenteellista väkivaltaa, tämä väkivaltainen diskurssi tulee leviämään laajalle ja vaikuttamaan suureen määrään ihmisiä. Tämän lisäksi kaikki diskurssit, jotka sisältävät naisiin kohdistuvaa rakenteellista väkivaltaa rakentavat sekä ylläpitävät patriarkaattista naisille väkivaltaista

todellisuutta. Patriarkaattisten mielipiteiden sävyttämä diskurssi on aina naisia kohtaan väkivaltainen, vaikka sen tarkoituksena olisikin saavuttaa tasa-arvo ja parantaa naisten asemaa. Patriarkaatti asettaa naiset miehiä huonompaan yhteiskunnalliseen asemaan rajoittaen heidän mahdollisuuksiaan osallistua ja toimia yhteiskunnassa. Tämä toiminnan ja/tai mahdollisuuksien rajoittaminen puolestaan täyttää Johan Galtungin määritelmän väkivallasta. Jos YK:n päätöksentekoprosessi ilmentää naisiin kohdistuvaa rakenteellista väkivaltaa, se tarkoittaa, että tämä rakenteellinen väkivalta toisintuu YK:n päätöksissä ja leviää sen julkilausumien kautta. Tämä puolestaan tarkoittaa sitä, että YK:n toiminta ja päätökset vahingoittavat naisia toisintamalla rakenteellista väkivaltaa, vaikka niiden tarkoitus olisikin täysin päinvastainen.

Tutkielma rakentuu seuraavanlaisesti. Johdantoa seuraava kappale esittelee tutkielman aineiston ja avaa tutkielman aihetta laajemmin. Luvussa esitetään tutkimuksen aihe sekä aineisto ja perustellaan molempien relevanssi. Kolmannessa luvussa esitellään tutkielman teorettinen viitekehys sekä tutkimuksen kannalta relevantit käsitteet. Luvussa esitellään niin poststrukturalistinen feminismi kuin Johan Galtungin teorit väkivallasta. Neljäs luku puolestaan käsittelee tutkimuksessa käytettyä tutkimusmetodia. Luvussa esitellään kriittinen diskurssianalyysi yleisesti tutkimusmetodina sekä miten sitä käytetään tämän tutkimuksen kontekstissa. Tutkielman analyysiosio sijaitsee sen viidennessä luvussa. Analyysiosio alkaa analysoitavan aineiston tarkemmalla esittelyllä, jonka jälkeen siirrytään itse analyysiin. Analyysi jakautuu selkeyden takia kahteen eri osaan: yleiskokouksen, sekä sitä seuranneen naisten oikeuksia sekä tasa-arvoa käsitelleen keskustelupaneelin diskurssin analyysiin. Analyysiosiota seuraa tutkielman johtopäätökset sen kuudennessa ja viimeisessä luvussa, jossa tutkielman analyysiä avataan laajemmin.

2. YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET

Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen päätöslauselmassa 70/1 luetellaan YK:n kestävä kehityksen toimintasuunnitelma, jonka on määrä toteutua vuoteen 2030 mennessä. Toimintasuunnitelmaan kuuluu lukuisia tavoitteita, jotka ilmentyvät parhaiten sen mukana julkistetuissa 17:ssä kestävä kehityksen tavoitteessa. Nämä tavoitteet kiteyttävät YK:n kestävä kehityksen toimintasuunnitelman ja tulevat ohjaamaan kaikkea YK:n toimintaa vuoteen 2030 asti. Tavoitteiden tarkoituksena on toimia universaalina tienviittana kaikille ihmisille koko planeetan hyväksi. Tavoitteiden tarkoitus on olla mahdollisimman laajoja ja ohjata niin taloudellista, sosiaalista kuin ympäristöllistäkin

toimintaa. Kaikki YK:n jäsenvaltiot ovat sitoutuneet tavoittelevaan tavoitteiden asettamia päämääriä. (YK, 2015).

Tämän tutkielman tarkoituksena on analysoida Yhdistyneiden Kansakuntien vuoden 2015 huippukokouksen diskurssia kriittisesti naisiin kohdistuvan rakenteellisen väkivallan näkökulmasta. Suurin osa kestävä kehityksen tavoitteista ei kuitenkaan suoraan liity naisiin, vaan ne käsittelevät muita teemoja, kuten köyhyyttä vastaan taistelua, pääsyä puhtaaseen veteen tai luonnonsuojelua (Valtioneuvosto, 2015). Vaikka tavoitteita kuvaillaan päätöslauselmassa yhtä tärkeinä ja niistä lähes kaikki sisältävät aiheita, teemoja ja alatavoitteita, jotka liittyvät jollain tasolla sukupuolten tasa-arvoon ja naisten asemaan, tutkielmalle määrätty maksimipituus estää kaikkien tavoitteiden perinpohjaisen analyysin. Tästä syystä tutkielmassa käsitellään pääasiassa diskurssia, joka käsitteli kestävä kehityksen viidennettä tavoitetta, joka on ”Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia”, sekä keskustelua, joka jollain tapaa liittyy naisiin suoraan, eikä asiaa lähestytä esimerkiksi kyseenalaistamalla, miten aiheet, jotka eivät liity naisiin suoraan (kuten esim. ympäristönsuojelu) vaikuttavat naisten asemaan.

3. AINEISTON ESITTELY

Tutkielman aineistona toimivat Yhdistyneiden Kansakuntien vuonna 2015 pidetyn Kestävä kehityksen yleiskokouksen asiakirjat. Kokous järjestettiin New Yorkissa 25–27. päivä syyskuuta vuonna 2015 ja siellä keskusteltiin YK:n vuoden 2015 jälkeisestä kestävästä kehitysstrategiasta. Kokouksessa myös hyväksyttiin päätöslauselma 70/1 ja sen mukana YK:n Kestävä kehityksen tavoitteet vuosille 2015–2030. Kokous järjestettiin YK:n yleiskokouksen täysistunnon muodossa ja siihen osallistuivat kaikki YK:n jäsenvaltiot. Osana yleiskokousta järjestettiin myös kuusi keskustelupaneelia, jotka keskittyivät käsittelemään kestävä kehityksen tavoitteisiin liittyviä teemoja.

Tutkielman primääriaineisto muodostuu yleiskokouksessa ja keskustelupaneeleissa pidetyistä YK:n jäsenvaltioiden sekä kansalaisjärjestöjen puheista. Aineisto valikoitui sen relevanssin perusteella, sillä puheenvuorot ovat pääasiallinen ja tärkein tapa, jolla yksittäiset toimijat pystyvät vaikuttamaan yleiskokouksen diskurssiin ja saamaan äänensä kuuluviin kokouksessa. Niiden avulla toimijoiden on mahdollista esittää omia mielipiteitään ja täten pyrkiä vaikuttamaan kokouksen diskurssiin ja muihin osallistujiin. Vaikka päätöslauselma onkin yleisesti tärkein ja tunnetuin dokumentti, joita YK:n yleiskokouksista julkaistaan, se ei kuulu tutkielman primääriaineistoon. Päätöslauselmissa kuvaillaan

vain kokouksissa päätettyjä asioita, eikä niiden kautta ole mahdollista analysoida päätöksiä edeltävää diskurssia. YK:n päätöslauseimat ovat aina kompromissin tuotos ja siten edustavat leveintä mahdollista yhteisymmärrystä joka kokouksessa on saatu aikaan. Yleiskokouksen diskurssin analysoimisen kannalta päätöslauseimat eivät siis ole yhtä relevantteja kuin esimerkiksi kokoukseen osallistuneiden toimijoiden puheenvuorot.

Puheenvuorojen avulla on mahdollista tarkasti analysoida yleiskokouksessa käytyä keskustelua, ja ne sisältävät paljon asioita, joita ei löydy päätöslauselmasta. YK:n yleiskokoukset ovat suuria, monta päivää kestäviä tilaisuuksia, joten jos niiden diskursseja halutaan tutkia kokonaisvaltaisesti, on pakko keskittyä yksittäisiin puheenvuoroihin. Puheenvuorojen kautta on mahdollista tutkia diskursseja niin makro- kuin mikrotasolla sekä analysoida yleiskokouksessa käydyn keskustelun nyansseja.

4. TOREETTINEN VIITEKEHYS

Tutkielmani teoreettinen viitekehys koostuu Johan Galtungin väkivallan määritelmästä sekä poststrukturalistisesta feminismistä. Näiden teorioiden avulla voidaan puolestaan ymmärtää patriarkaattia, joka on tämän tutkimuksen tärkein yksittäinen käsite. Teoriat ja patriarkaatin käsite täydentävät toisiaan ja mahdollistavat ymmärryksen naisiin kohdistuvan väkivallan monimuotoisuudesta, joka puolestaan toimii lähtökohtana tutkimuksen kriittiselle diskurssianalyysille.

4.1 Poststrukturalistinen feminismi

Poststrukturalistinen feminismi jakaa useita perusajatuksia konstruktivistisen koulukunnan kanssa. Tärkein yhtenäisyys näillä teorioilla on ymmärrys siitä, että todellisuus on sosiaalisesti rakentuva ja täten alati muuttuva tai vähintään muutoksen (uhan) alla oleva asia. Poststrukturalistista feminismiä sekä konstruktivistista ajatussuuntaa edustavat tutkijat ovat molemmat samaa mieltä siitä, että se miten ajattelemme maailmaa, sekä miten kommunikoimme näitä ajatuksiamme sekä mielipiteitämme muokkaa todellisuutta ja maailmaa. (Elder-Vass, 2012, 4, Butler, 1999, 3–8).

Nämä teoriat kuitenkin myös eroavat merkittävästi toisistaan, ja tämä ero on syy, miksi tämän tutkielman teoreettisena lähtökohtana on nimenomaan poststrukturalistinen feminismi. Siinä missä konstruktivismi on keino ymmärtää koko maailmaa, poststrukturalistinen feminismi on feministisenä teoriana pääasiassa kiinnostunut nimenomaan naisten paikasta maailmassa ja valtasuhteissa, sekä diskursseissa, jotka näitä

rakentavat. Poststrukturalistinen feminismi on teoriana konstruktivistisen ajattelun tuotos, joka rakentuu ajattelijoiden kuten Ferdinand de Saussuren sekä Michel Foucaultin työlle. Saussure oli strukturalisti. Hänen mielestensä kieli on keino, jolla asioille annetaan merkityksiä vertaamalla niitä toisiinsa, tai asioihin, joita ne eivät ole, kuin myös näiden merkitysten kommunikointiväline. Hän uskoi, että tämä kielen perustavanlaatuisen rakenne, joka vertaa asioita toisiinsa ja antaa niille merkityksiä on todellisuuden ymmärtämisen perusta. Foucault puolestaan kehitti Saussuren strukturalistista ymmärrystä post-strukturalistiseen suuntaan kyseenalaistamalla Saussuren ajatuksen kielen perustavanlaatuisesta rakenteesta perustana ymmärrykselle ja merkityksille. Sen sijaan poststrukturalistit kuten Foucault ajattelevat, että ymmärrys ja merkitykset kehittyvät ja syntyvät uudelleen koko ajan eikä kielellä tai ymmärryksellä ole perustavanlaatuista rakennetta. Poststrukturalistinen feminismi teoriana yhdistää siis poststrukturalistisen ymmärryksen maailmasta feminismiin, eli tarkastelee maailmaa poststrukturalistisella näkökulmalla keskittyen naisiin ja naisten asemaan. (Beasley, 1999, 89–96). Tämä näkökulma on tärkein ero politiikan tutkimuksessa tunnetun konstruktivismin ja poststrukturalistisen feminismin välillä, ja juuri tämän näkökulman takia käytän nimenomaan poststrukturalistista feminismiä tämän tutkimuksen teoreettisena näkökulmana konstruktivismin sijaan.

Poststrukturalistisen feminismin tutkijat kuten Judith Butler keskittyvät siis tutkimaan, miten kieli, kommunikaatio ja diskurssit luovat sekä muokkaavat todellisuutta (Butler, 1999, 3–8). Erityisenä tutkimuksen kohteena on näiden vaikutus todellisuuteen naisten kannalta. Diskursseilla on valta muokata sitä, miten ihmiset näkevät maailman. Diskurssit vaikuttavat ihmiskunnan kollektiiviseen ymmärrykseen maailmasta, joka puolestaan määrittää sen, miten yhteiskunta rakentuu. Sukupuoliroolit ovat osa yhteiskunnan rakennetta ja täten sosiaalisesti diskurssien kautta konstruoituja. Patriarkaattisessa yhteiskunnassa miehille ja naisille on määritelty erilaiset roolit, joissa mies on tyypillisesti aktiivinen ja nainen taas passiivinen toimija. Diskurssien kautta konstruoidut sukupuoli ja sukupuoliroolit ovat opittuja tapoja tai käyttäytymismalleja, joita kaikki yhteiskunnassa kasvavat yksilöt oppivat noudattamaan ja jotka ohjaavat näiden yksilöiden toimintaa sekä ajatuksia yhteiskunnassa. (Butler, 1988, 522).

Butler sekä muut poststrukturalistisen feminismin tutkijat kuten Simone de Beauvoir tutkivat muun muassa sitä, miten sukupuoliroolit määrittyvät ja näkyvät yhteiskunnassa. Nämä sukupuoliroolit, jotka syntyvät Butlerin mukaan heteronormatiivisesta ja patriarkaattisesta kulttuurista, jota diskurssit pitävät yllä ja rakentavat, ovat muun todellisuuden mukana sosiaalisesti konstruoituja. Tämä tarkoittaa sitä, että

sukupuoliroolit voivat muuttua, jos yhteiskunta niiden ympärillä muuttuu. Butler esittää, että yhteiskunnassa vallitseva kulttuuri on syypää sukupuolirooleihin. Yhteiskunnan kulttuuri ei ole staattinen vakio, vaan sillä on koko ajan kapasiteetti muuttua, sillä sen olemassaolo on riippuvainen yhteiskunnan yksilöiden jakamasta ymmärryksestä sen luonteesta. Butlerin mukaan tämä kulttuuri rakentuu kielestä ja tavoista, joita yhteiskunnassa käytetään ja noudatetaan. Sukupuoli fyysisenä tai biologisena tekijänä ei siis määritä yksilön käyttäytymistä, vaan sen määrittää yhteiskunta, jonka jäseneksi yksilö oppii ja kasvaa. Kaikki yksilöt toimivat näiden kulttuuristen, kielen ja tapojen määrittämien toimintamallien mukaan. (Butler, 2004,) (Butler, 2011, 4-27).

Myös muut feministit tukevat Butlerin ajattelua. Tunnettu feministinen filosofi ja kirjailija Simone de Beauvoir kuvaili sukupuolirooleja osuvasti sanoessaan: ”Kukaan ei synny naiseksi, naiseksi kasvetaan”¹ (Beauvoir, 1949, 273). Beauvoir kuvailee sukupuolirooleja myös vain ”historiallisiksi tilanteiksi”, jotka syntyvät ja kehittyvät ajan myötä (Beauvoir, 1949, 61). Sukupuoliroolit, kuten muutkin osat todellisuuttamme siis muovautuvat diskurssien kautta.

Jos oletetaan että kieli luo sukupuolirooleja, joka johtaa miesten ja naisten väliseen eriarvoisuuteen yhteiskunnassa, voidaan samalla todeta, että kieli luo ja ylläpitää ja mahdollistaa rakenteellista väkivaltaa. Tämän takia tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, millaista kieltä diskursseissa käytetään, kun pyritään luomaan agenda/edellytyksiä mille tahansa toiminnalle, jotta tämä toiminta ei rakentuisi patriarkaattiselle käsitykselle todellisuudesta ja toistaisi rakenteellista väkivaltaa.

4.2 Johan Galtungin väkivallan teoriat

Tutkielma tarkastelee väkivaltaa Johan Galtungin teorioiden avulla. Galtung tunnetaan erityisesti rauhantutkijana, mutta hän on kirjoittanut lukuisissa teoksissaan myös paljon väkivallasta, sen luonteesta sekä muodoista (Galtung, 1969, 1971, 1990, 1996). Galtung määrittelee väkivallan toimintana, jolla ihmisiin vaikutetaan siten että heidän konkreettiset somaattiset ja henkiset mahdollisuutensa ovat niiden todellisten tai potentiaalisten mahdollisuuksien alapuolella (Galtung, 1969, 168). Tämä voi tapahtua monella tapaa, sillä väkivaltaa on monenlaista. Kaikessa väkivallassa on kuitenkin Galtungin mukaan loppujen lopuksi kyse toiminnasta tai vaikutusvallasta, joka johtaa siihen, että sen kohteen somaattiset tai henkiset mahdollisuudet pienenevät tai katoavat kokonaan (Galtung, 1969, 168). Väkivallalla on kolme puolta, subjekti, objekti ja toiminta. Subjektilla tarkoitetaan toimijaa tai väkivallan tekijää. Objekti

---

¹ ”One is not born a woman, but rather, becomes one”

puolestaan tarkoittaa väkivallan uhria tai kokijaa. Toiminnalla tarkoitetaan väkivallantekoa, sekä sen muotoa. Galtungin mukaan väkivaltaa on myös kolmenlaista: suoraa, rakenteellista ja kulttuurista väkivaltaa (Galtung, 1996, 2).

Suoralla väkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jonka takana on toimija, objekti. Se on teko, jonka tarkoitus on jollain tapaa rajoittaa kohteen eli subjektin somaattisia tai henkisiä mahdollisuuksia (Galtung, 1969, 170). Rakenteellisella väkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, joka on juurtunut ja kasvanut osaksi yhteiskunnallisia rakenteita. Se voi ilmetä monella tapaa, esimerkiksi epäoikeudenmukaisena resurssien jakautumisena yhteiskunnassa. Tällaisia resursseja voivat olla esimerkiksi abstraktimmat konsepti, kuten varallisuus tai hyvinvointi, tai helpommin mitattavat, kuten ruoka tai vesi. Rakenteellisella väkivallalla ei ole objektia, joka sitä harjoittaa, vaan se on väkivaltaa, joka on juurtunut osaksi yhteiskunnan rakenteita. Tästä syystä se on usein vaikeasti havaittavissa juuri rakenteellisen luontonsa takia, mutta täyttää silti väkivallan määritelmän, sillä se rajoittaa ihmisten mahdollisuuksia ja täten estää ihmisiä elämästä sellaista elämää kuin heidän olisi mahdollista elää. Galtung kuvaili rakenteellista väkivaltaa seuraavalla tavalla:

“Rakenteellinen väkivalta on hiljaista, eikä se näyntydy. Se on staattista kuten rauhallinen vesi. Staattisessa yhteiskunnassa henkilökohtainen väkivalta huomataan, kun taas rakenteellinen väkivalta voidaan nähdä yhtä luonnollisella kuin ilma kaikkialla ympärillämme”² (Galtung, 1969, 170–173).

Kulttuurinen väkivalta eroaa hieman Galtungin aikaisemmista kahdesta väkivallan tyypistä. Kulttuurisella väkivallalla tarkoitetaan kulttuuria tai sen osaa, jota käytetään suoran tai rakenteellisen väkivallan legitimointiin. Sillä tarkoitetaan kulttuuria, joka mahdollistaa ja antaa luvan väkivallan käytölle, kulttuuria, joka saa väkivallan muuttumaan väärästä oikeaksi teoksi. Esimerkki kulttuurisesta väkivallasta on hyvin yleinen kulttuurinen käytäntö, jossa ihmisen murhaaminen on väärin ja tuomittava teko, mutta ihmisen murhaaminen sodassa oman maan puolesta on oikein ja ihailtavaa. (Galtung, 1990, 291).

Nämä väkivallan eri tyypit voivat esiintyä eri tavoin. Väkivallalla voi olla eri muotoja ja luonteita, sekä se voi ilmentyä eri tavalla eri tilanteissa. Väkivallan muodoilla Galtung tarkoittaa fyysistä ja henkistä

---

² *“Structural violence is silent, it does not show - it is essentially static, it is the tranquil waters. In a static society, personal violence will be registered, whereas structural violence may be seen as about as natural as the air around us.”*

väkivaltaa. Fyysisellä väkivallalla tarkoitetaan ns. perinteisiä väkivallan muotoja eli toisen fyysistä satuttamista, kun taas henkisellä väkivallalla tarkoitetaan esimerkiksi aivopesua tai manipulointia. Väkiältä voi olla myös latenttia tai manifestoitua: latentti väkiältä tarkoittaa väkiältä, jonka on mahdollista tapahtua tai väkivallan uhkaa, kun taas manifestoitu väkiältä tarkoittaa tapahtuvaa konkreettista väkiältä. (Galtung, 1969, 168–174).

Eräs tärkeä huomio Galtungin väkivallan määritelmästä on, että väkiältä voi olla luonteeltaan positiivista tai negatiivista. Negatiivisella väkivallalla tarkoitetaan toimintaa tai vaikuttamista, jolla ikään kuin rankaistaan subjektia toiminnasta ja vaikutetaan hänen somaattisiin ja henkisiin mahdollisuuksiinsa, esimerkiksi kun mellakkapoliisi käyttää väkiältä mielenosoittajia kohtaan tai kun ihmisiä manipuloidaan uskomaan jotain esim. aivopesun keinoin. Positiivinen väkiältä on puolestaan vaikeammin huomattavissa, mutta täyttää siitä huolimatta väkivallan määritelmän. Positiivisella väkivallalla tarkoitetaan toimintaa, jolla yksilön toiminnanvapauksia ja mahdollisuuksia lisätään, jotta hänet saadaan toimimaan halutulla tavalla. Väkiältä muuttuu rangaistuksesta ikään kuin palkitsevaksi rakenteeksi, mutta täyttää väkivallan määritelmän sillä subjektiin kohdistetaan vaikutusvaltaa, jolla hänet saadaan itse vähentämään somaattisia ja/tai henkisiä mahdollisuuksiaan. (Galtung, 1969, 170).

Luonnollisina pidetyt valta-asetelmat eli hegemoniat mahdollistavat tämältyyppisen positiivisen väkivallan. Yksilöt hegemonioissa eivät välttämättä koe jokapäiväisen toimintansa olevan juurikaan rajoittunutta, sillä he ovat tottuneet heitä hallitseviin valta-asetelmiin. Positiivista väkiältä tapahtuu hegemonioissa nimittäin koko ajan, sillä yksilöt saavat käyttäytyä vapaasti, kunhan heidän käytöksensä pysyy hegemonian normien sisäpuolella. Heitä siis palkitaan koko ajan siitä, etteivät he kyseenalaista hegemonian normeja. Tämä täyttää kuitenkin väkivallan määritelmän, sillä positiivinen väkiältä estää yksilöitä tekemästä mitä he aidosti haluaisivat, ja täten rajoittaa heidän somaattisia ja henkisiä mahdollisuuksiaan. Positiivinen väkiältä voi myös johtaa negatiiviseen väkiältaan, erityisesti jos yksilö rikkoo hegemonian sääntöjä. Esimerkki tästä on sukupuoliroolit ja niiden haastaminen. Judith Butlerkin kuvailee sukupuolirooleja ja patriarkaattia positiivista rakenteellista väkiältä sen subjekteihin kohdistavaksi rakenteeksi:

*”Selviytymisstrategiana sukupuoli on esitys, jolla on selvästi rankaisevat seuraamukset. Selvästi toisistaan eroavat sukupuolet tekevät yksilöistä ihmisiä kulttuurissamme, mutta niitä, jotka eivät suorita esitystä oikein rangaistaan,”*³ (Butler, 1988, 522).

Sukupuoli ja sukupuoliroolit siis mahdollistavat yhteiskuntaan osallistumisen molemmille sukupuolille yhteiskunnan normien sisällä, mutta yhteiskunta rankaisee yksilöitä, jotka rikkovat näitä yhteisiä pelisääntöjä.

Väkivallan määritelmä tässä tutkimuksessa on siis suhteellisen laaja. On huomioitava, että väkivallasta on tehty todella paljon tutkimusta, eivätkä kaikki tutkijat ole samaa mieltä Galtungin kanssa sen määritelmästä. Galtungin teoria väkivallasta on valittu tähän tutkimukseen siksi, että se yhdistettynä poststrukturalististen feministien ajatteluun diskursseista, jotka luovat ja muokkaavat todellisuutta sekä kriittiseen diskurssianalyysiin tutkimusmetodina mahdollistaa YK:n diskurssien analyysin rakenteellisen väkivallan näkökulmasta.

Tutkimuksessa keskitytään kuitenkin vain diskursseista havaittavissa olevaan väkivaltaan, joka voi olla monenlaista, mutta joka kuitenkin sopii Galtungin kuvailemaan rakenteellisen väkivallan määritelmään. Tällainen väkivalta ilmenee diskurssin kautta konkreettisesti sanavalintoina ja tiettyjen aiheiden huomioimisena tai huomioimatta jättämisenä. Sitä voi myös tutkia diskurssiin osaksi pääsyn kautta. Tämänkaltaiset diskurssirakenteet voivat rakentaa patriarkaattista todellisuutta, jossa naiset joutuvat elämään väkivaltaisessa asemassa.

4.3 Patriarkaatti

Patriarkaatti on tämän tutkimuksen tärkein yksittäinen käsite. Sillä tarkoitetaan yhteiskuntajärjestystä, jossa miehet ovat hallitsevassa asemassa, eli miehet ovat naisia arvokkaampia ja naisia ylemmässä asemassa kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Patriarkaatti luo miehille ja naisille yhteiskunnassa erilaisia oletuksia ja rooleja, jotka puolestaan vaikuttavat siihen, miten nämä yhteiskunnan jäsenet yhteiskunnassa

---

³ *“Hence, as a strategy of survival, gender is a performance with clearly punitive consequences. Discrete genders are part of what ‘humanizes’ individuals within contemporary culture; indeed, those who fail to do their gender right are regularly punished.”*

käyttäytyvät. Esimerkki tällaisista rooleista on miehille ja naisille yhteiskunnassamme annetut aktiivisen ja passiivisen toimijan roolit. (Millett, 1970, 23–58). Patriarkaatin voidaan siis esittää olevan esimerkki edellisessä kappaleessa mainitusta hegemonisesta valta-asetelmasta, joka kohdistaa sen subjekteihin positiivista väkivaltaa koko ajan. Patriarkaattisen yhteiskunnan luonnollisina pidetyt sukupuoliroolit estävät niin naisia kuin miehiä olemasta juuri sellaisia kuin he haluavat olla, sillä ne määrittelevät miten molempien sukupuolten tulee käyttäytyä yhteiskunnassa.

Tutkielman aloituspremissi on, että nykyinen yhteiskuntajärjestyksemme on patriarkaattinen, eikä tutkimuksen ole tarkoitus arvostella patriarkaatin käsitettä. On kuitenkin huomautettava, että patriarkaattista terminä käydään paljon keskustelua monilla tieteenaloilla, eivätkä tutkijat ole päässeet sopuun esimerkiksi sen juurisyistä, tai siitä kuinka kauan yhteiskunta on perustunut patriarkaattiseen järjestykseen. Kuten Millett toteaa, patriarkaatti vaikuttaa kaikkiin yhteiskunnan osa aloihin, ja sen synty on monien osien summa. Teoreettisesta näkökulmastaan johtuen tämä tutkielma kuitenkin olettaa, että patriarkaattia pitää yhteiskunnassa yllä ihmisten jaettu oletus sen olemassaolosta ja tähän oletukseen liittyvät ja siitä syntyvät diskurssit. (Millett, 1970, 23–58).

Patriarkaatin luonteesta tekee salakavalan sen universaalius, sillä kuten aiemmin todettiin, patriarkaatti vaikuttaa kaikkiin yhteiskunnan jäseniin kaikilla yhteiskunnan aloilla. On tosin huomautettava, että sen vaikutukset ovat suurempia tietyissä ihmisryhmissä, kuten jo marginalisoiduissa ryhmissä. Näin ollen patriarkaatti linkittyy vahvasti myös kapitalistiseen talousjärjestelmään. Kapitalismi hyötyy patriarkaattista ja patriarkaatti kapitalismista. Kapitalismi hyötyy patriarkaatin naisille asettamasta passiivisen toimijan roolista, eikä tulisi toimeen ilman naisten “passiivista” hoivatyötä. Kapitalistisessa yhteiskunnassa miesten aktiivisen toimijan rooli on perinteisesti tarkoittanut sitä, että miehet tekevät yhteiskunnalle uutta pääomaa tuottavaa ansiotyötä, kun taas naiset tekevät reproduktiivista työtä, eli hoitavat kotia ja lapsia. Ongelma piileekin siinä, että kapitalismi on rahan ympärillä pyörivä järjestelmä eikä naisten hoivatyöstä ole perinteisesti maksettu (ainakaan isoa) palkkaa. Tämä kapitalismin ja patriarkaatin risteytys on naisille siis tuplasti väkivaltainen rakenne: se asettaa naiset passiivisen kodinhoitajan asemaan sekä tekee heistä riippuvaisia työssäkävivistä miehistä. Naisia näin alistamalla se myös toiseuttaa naisia yhteiskunnassa entisestään; kun yhteiskunnan hyväksi aktiivisesti toimiminen (työtä tai politiikkaa tekemällä) nähdään pääasiassa miesten asiana, naisista tulee ikään kuin toisen luokan kansalaisia, yhteiskunnan reunoille puskettuja marginalisoituja yksilöitä. (Millett 1970, Kollontai 1975, Bhattacharya 2017).

Kapitalismi on inherentisti naisia kohtaan väkivaltainen rakenne, sillä se tarvitsee naisten ilmaista hoivatyötä kuten kodin- ja lastenhoitoa toimiakseen tehokkaasti. Tämä itsessään on jo naisia kohtaan väkivaltaista, sillä se rajoittaa naisten toimintamahdollisuuksia yhteiskunnassa, mutta vakavamman tilanteesta tekee se, että kapitalismin takia yhteiskunta pyörii rahan ympärillä, eikä hoivatyöstä usein makseta lainkaan palkkaa. Kapitalismi siis rankaisee naisia ohjaamalla heitä hoivatyöhön samalla tehden heistä riippuvaisia palkkatyössä käyvistä ihmisistä, jotka perinteisesti ovat miehiä. Tämän lisäksi modernissa kapitalistisessa yhteiskunnassa naisilla on yleensä “kaksi työtä”, hoivatyö kotona sekä palkkatyö, joka johtaa siihen, etteivät naiset saa levätä kunnolla ja joutuvat paiskimaan huomattavasti enemmän töitä tullakseen toimeen kuin miehet. (Millett, 1970, 39–43, Kollontai, 1975, 112–126, Bhattacharya, 2017, 21–36).

Patriarkaatissa yhdistyvät kaikki Galtungin kolmesta väkivallan muodosta: suora, rakenteellinen sekä kulttuurinen väkivalta. Patriarkaatti on vertikaalinen rakenne, joka asettaa miehet korkeaan ja naiset alhaiseen yhteiskunnalliseen asemaan. Patriarkaatissa naiset joutuvat suoran väkivallan, kuten raiskausten kohteeksi moninkertaisesti useammin kuin miehet. Patriarkaatti rajoittaa naisten somaattisia sekä henkisiä mahdollisuuksiaan ajamalla naiset täyttämään heille sopivaksi nähtyjä rooleja yhteiskunnassa ja kohdistaa heihin täten rakenteellista väkivaltaa. Kulttuurinen väkivalta ilmenee patriarkaatissa puolestaan siten, että yhteiskunnassa, jossa rakenteellista väkivaltaa tapahtuu, vallitsee kulttuuri, joka legitimoii patriarkaatin rakenteellista sekä suoraa väkivaltaa. (Galtung, 1996, 40–46).

Tämän tutkielman tarkoituksena on tutkia nimenomaan sitä, onko YK:n vuoden 2015 kestävän kehityksen huippukokouksen asiakirjoissa diskursseja, jotka ilmentävät patriarkaattisia asenteita ja täten ilmentävät ja rakentavat naisiin kohdistuvaa rakenteellista väkivaltaa. Tutkin nimenomaan patriarkaattisen rakenteellisen väkivallan ilmentymistä, sillä se jää patriarkaatin hegemonisen aseman takia helposti huomiotta ja on näin erityisen haitallista.

5. KRIITTINEN DISKURSSIANALYYSI

Tutkimusmetodinä käytän kriittistä diskurssianalyysiä. Kriittinen diskurssianalyysi on monitieteellinen tutkimusmenetelmä, joka keskittyy tutkimaan diskurssien roolia vallan (väärin)käytössä. Tutkimuksen kohteena ovat erilaiset diskurssit, jotka luovat valta-asetelmia, jotka puolestaan johtavat sosiaaliseen epätasa-arvoon. Valta-asetelmat sekä epätasa-arvo, jota kriittinen diskurssianalyysi tutkii, on erilaisten

sosiaalisten ryhmien välillä esiintyvää. Tarkastelun kohteena eivät siis ole yksilöiden väliset erot tai valta-asetelmat, paitsi tilanteessa, jossa yksilö diskurssissa ilmentää jonkin tietyn sosiaalisen ryhmän valtaa. Tämä epätasa-arvo voi olla poliittista, kulttuurista, ekonomista, rodullista tai sukupuolittunutta. (van Dijk, 1993, 249–250).

Kriittisen diskurssianalyysin kohteena ovat erilaiset semioottiset diskurssit. Diskurssi on laaja käsite, jolla voidaan tarkoittaa niin tekstiä, puhetta tai jopa visuaalista tai non-verbaalista kommunikaatiota, kuten kuvia tai eleitä (Lazar, 2006, 5, 14). Diskurssit ovat sosiaalisesti rakentuneita sosiaalisia käytäntöjä. Ne ovat kommunikaation välineitä, jotka materialisoivat ideoita ja ajatuksia todellisuuteen ja ovat myös vallalla latautuneita. Kommunikaation lisäksi diskurssit ovat siis välineitä, joilla niiden käyttäjä ilmentää omaamaansa valtaa. Diskurssit siis tuottavat ja rakentavat valta-asetelmia, jotka vallan suhteellisuuden takia luovat taas epätasa-arvoa (van Dijk, 1993, 249–252) (Bischopin & Gaszo, 2016, 169). Diskurssien analyysissä voidaan kiinnittää huomiota pieniin mikrotason rakenteisiin kuten sanojen järjestykseen, äänenpainoon tai eleisiin, tai laajempiin makrotason rakenteisiin tai kokonaisuuksiin kuten diskurssien teemoihin tai niiden sisältämiin poliittisiin ideologioihin (Bischopin & Gaszo, 2016, 178).

Diskurssien luomia valta-asetelmia voi tutkia kahdella tapaa. Analyysissä voidaan keskittyä siihen, millaisia valta-asetelmia jossain tietyssä diskurssissa tuotetaan, ilmaistaan tai legitimoidaan, tai siihen, millaisia vaikutuksia edellä mainitulla toiminnalla on diskurssin vastaanottajiin tai yleisöön. Kriittinen diskurssianalyysi voi myös tutkia sitä, kellä on pääsy osaksi diskurssia. Pääsillä voidaan tarkoittaa monia asioita, kuten tosiasiallista pääsyä osaksi jotain tiettyä diskurssia, kuten yrityksen hallituksen kokousta, tai keinoja ja mahdollisuuksia erilaisiin kommunikaatiotyyleihin tai tapoihin, jotka ovat tietylle yksilölle mahdollisia. Pääsy osaksi diskurssia on tärkeä tutkimuksen kohde, sillä vain henkilöt, kellä on pääsy diskurssiin joko sen tuottajana tai yleisönä voivat muokata sitä (van Dijk, 1993, 255–257). Diskurssin tuottaja voi vaikuttaa luomiinsa valta-asetelmiin esimerkiksi päättämällä mistä puhuu, millaisen tekstin kirjoittaa, millaisia eleitä käyttää, kun osallistuu keskusteluun tai ketä päästää yleisöönsä. Yleisö voi puolestaan vaikuttaa diskurssihin esimerkiksi pelkällä olemassaolollaan. Valkoista ylivaltaa kannattava henkilö ei välttämättä uskalla sanoa ajatuksiansa ääneen, jos hänen yleisönään on pelkkiä tummaihoisia ihmisiä.

Tutkielmassani tarkastelen sitä, millä tapaa naisiin kohdistuva rakenteellinen väkivalta ilmenee eri diskurssirakenteissa YK:n kestävän kehityksen huippukokouksen päätöslauselmassa ja muissa dokumenteissa. Tarkastelun kohteena ovat siis ns. ylhäältä-alas rakentuvat diskurssit ja valta asetelmat.

Kriittistä diskurssianalyysiä tehdessä on kuitenkin tärkeä huomioida, että valta-asetelmat, joita diskursseilla luodaan eivät aina pelkästään ole tällaisia ylhäältä-alas rakentuvia asetelmia, joita tässä tutkimuksessa analysoidaan. Usein valta-asetelmat ovat yhteisesti luotuja, erityisesti silloin kun valta-asetelmilla dominoitujen ryhmät pitävät diskurssissa luotuja asetelmia luonnollisina tai oikeudenmukaisina. Tällaisia näkymättömiä luonnollisina pidettyjä valta-asetelmia kutsutaan hegemonioiksi. (van Dijk, 1993, 255–257) (Locke, 2004, 33–34).

Patriarkaatti, eli yhteiskunnassa hallitseva valta-asetelma, jossa miehillä on enemmän valtaa ja arvoa kuin naisilla on esimerkki yleisesti luonnollisena pidetystä hegemonisesta valta-asetelmasta. Patriarkaatti on yleisesti niin hyväksytty ja luonnollinen valta-asetelma että se pitää itseään jatkuvasti omatoimisesti yllä diskurssien kautta (Lazar, 2006, 6–9). Hegemonisen asemansa takia patriarkaatti ei välttämättä ole diskursseissa suoraan esillä. Sitä voidaan pikemminkin pitää oletusarvona, joka on kaikilla diskursseihin osallistuvilla yksilöillä mielessä. Tämä johtaa siihen, että vaikka diskurssien tarkoituksena olisi aivan muu kuin patriarkaatin ja/tai rakenteellisen väkivallan rakentaminen tai luominen, voi se silti ilmentyä niiden kautta ikään kuin vahingossa. Patriarkaatin hegemonisen aseman ja läpitunkevuuden takia onkin tärkeää tutkia kaikkia diskurssin osia, mikrotason rakenteista kuten sanavalinnoista makrotason rakenteisiin kuten diskurssien teemoihin.

Tästä syystä kriittinen diskurssianalyysi onkin tutkielmalleni sopiva tutkimusmetodi. Kriittinen diskurssianalyysi mahdollistaa aineiston kokonaisvaltaisen tarkastelun ja tuottaa laajan käsityksen diskurssien aineistoon luomista valta-asetelmista sen tarjoamien monipuolisten analyysin keinojen kautta. Patriarkaatti on rakenteellisen sekä kulttuurisen väkivallan ilmentymä, joka vaikuttaa kaikkiin maailman ihmisiin. Hegemonisen asemansa takia se piiloutuu ajatuksiin ja diskursseihin, ja sen kitkemiseksi on tehtävä töitä. Yksi tärkeimmistä ideoista kriittisen diskurssianalyysin takana on pyrkimys ja soveltuvuus juuri tällaisten diskursseista havaittavissa olevien epätasa-arvoisten normalisointujen ja hyväksytyjen valta asetelmien kitkemiseen. (Lazar, 2007, 4–5, Bishopin & Gaszo, 2016, 169).

Tutkielmani aineisto on tekstin muodossa, joten analyysi saattaa olla osin vajavaista. Aineisto tekee mahdottomaksi esimerkiksi diskurssissa esiintyneiden puheen sävyjen tai puhujien ilmeiden analysoinnin. Huippukokouksesta ei tutkielman tekohetkellä ole kuitenkaan saatavilla esimerkiksi videomateriaalia, joka mahdollistaisi tämänkaltaisen perinpohjaisemman analyysin. Tutkielman aineisto

on kuitenkin valittu siten, että se kuvastaa mahdollisimman laajasti huippukokouksen diskurssia, jotta analyysi olisi mahdollisimman relevanttia.

6. ANALYYSI

Analyysissä tarkastelun kohteena oleva aineisto on kerätty vuoden 2015 syyskuun 25.–27.päivänä pidetyn Yhdistyneiden kansakuntien Kestävän kehityksen yleiskokouksen arkistoista. Kokouksen tarkoituksena oli hyväksyä kuukausia kehityksessä olleet YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet. Tästä syystä yleiskokouksen puheenvuorot ovat erittäin relevanttia aineistoa, sillä ne toimivat jäsenmaiden viimeisenä keinona ilmaista mielipiteensä tai vaikuttaa esillä oleviin asioihin. Yleiskokous oli jaettu seuraavanlaisesti. Kokous alkoi avausistunnolla, jossa puhuivat Yhdistyneiden kansakuntien sen aikainen pääsihteeri Ban Ki-Moon sekä Paavi Franciscus. Avausistuntoa seurasi varsinainen yleiskokous, joka jakautui kolmelle eri päivälle. Yleiskokouksessa pidettiin yhteensä 177 puheenvuoroa. Puheenvuoroja pitivät pääasiassa YK:n jäsenvaltiot sekä muutama kansainvälinen kansalaisjärjestö.

Yleiskokousta puolestaan seurasi kuusi keskustelupaneelia, jotka keskittyivät käsittelemään kestävän kehityksen tavoitteisiin liittyviä teemoja. Keskustelupaneelien aiheet olivat järjestyksessä:

1. Köyhyyden ja nälänhädän lopettaminen
2. Epäoikeudenmukaisuuksien lopettaminen, naisten ja lasten voimaannuttaminen ja ...
3. Kestävän taloudellisen kasvun vaaliminen sekä kestävän tuotannon että kuluttamisen edistäminen
4. Planeettamme suojeleminen ja ilmastonmuutosta vastaan taisteleminen
5. Tehokkaiden, vastuullisten ja inklusiivisten instituutioiden rakentaminen kestävän kehityksen saavuttamiseksi
6. Globaali yhteistyö

Analyysi on jaettu selkeyden takia kahteen osaan. Ensimmäinen osa tarkastelee toisen keskustelupaneelin diskurssia, ja toinen osa yleiskokouksen diskurssia. Analyysissä käsitellään molemmissa tilaisuuksissa pidettyjä puheenvuoroja niin kokonaisuuksina, jolloin on mahdollista analysoida asioita kuten diskurssiin pääsyä, jonka lisäksi aineistosta nostetaan yksittäisiä esimerkkejä, joiden avulla havainnollistetaan patriarkaattisia asenteita ja niiden aiheuttamia väkivaltaisia valta-

asetelmia, joita diskursseissa ilmenee. Puheenvuorot, joita tutkimuksessa analysoidaan, ovat YK:n arkistoissa englanninkielisiä, jotka olen itse suomentanut tätä tutkielmaa varten.

6.1 Keskustelupaneelin diskurssi

Toisen keskustelupaneelin aiheena oli ”Epäoikeudenmukaisuuksien lopettaminen, naisten ja tyttöjen voimaannuttaminen sekä ei kenenkään taakse jättäminen” (eng. Tackling inequalities, empowering women and girls and leaving no one behind). Keskustelupaneelissa pidettiin yhteensä kolmetoista puheenvuoroa. Tämä oli toiseksi eniten puheenvuoroja kaikista keskustelupaneeleista, josta voidaan päätellä, että paneelin aihe oli tärkeä kokoukseen osallistujille. Näistä kolmestatoista puheenvuorosta neljää; Bahrainin, Meksikon, Qatarin ja Frankofonisten maiden yhteisjärjestön puheenvuoroa ei ole käännetty englanniksi, joten niitä ei analysoida tässä tutkielmassa. Jäljelle jääviä, englanniksi käännettyjä, yhdeksää puheenvuoroa voidaan puolestaan hyvin käyttää aineistona. Vaikka kaikki puheenvuorot pidettiin keskustelupaneelissa, jonka tema oli nimenomaan naisiin kohdistuvan väkivallan eliminoiminen ja naisten voimaannuttaminen, sisältävät ne silti diskurssirakenteita, joita voidaan pitää naisille väkivaltaisina.

6.1.1 Naisten jatkuva lapsiin rinnastaminen

Tärkein esimerkki diskurssien kautta ilmenevästä rakenteellisesta väkivallasta keskustelupaneelin puheenvuoroissa on se, miten puheenvuoroja pitäneiden valtioiden edustajat puhuvat naisista puheenvuoroissaan. Naiset, tasa-arvo ja naisiin kohdistuvat epäoikeudenmukaisuudet mainitaan useasti samassa lauseessa tyttöjen kanssa. Ensimmäisen kerran tähän syyllistytään jo keskustelupaneelin nimeämisessä: Epäoikeudenmukaisuuksien lopettaminen, **naisten ja tyttöjen** voimaannuttaminen sekä ei kenenkään taakse jättäminen. (YK, 2015). Tämä tapa puhua naisista ja tytöistä toistuu useasti puheenvuorojen aikana. Lähes kaikki keskustelupaneelin puhujat rinnastavat naiset tyttöihin vähintään kerran puheenvuorojensa aikana. Rinnastus ei tapahdu vain jossain tietyssä kontekstissa, vaan se on yleinen retorinen keino, joka toistuu lähes joka puheessa:

*”Kehitysyhteistyökumppanien ja jäsenvaltioiden tulisi kiihdyttää toimiansa sekä huomioida ongelmakohdat, jotta voidaan varmistaa, että kehitys hyödyttää kaikkia, erityisesti marginalisoiduimpia ryhmiä kuten **naisia ja tyttöjä**”.* (Commonwealth Secretariat, 2015)⁴

*”Huolimatta siitä, että maailma on tehnyt jonkin verran edistystä kohti sukupuolten tasa-arvoa ja naisten voimaantumista YK:n vuosittain toteutettavan tavoiteohjelman aikana, ... kärsivät **naiset ja tytöt** syrjintää ja väkivaltaa edelleen kaikkialla maailmassa.”* (Dr. Pakalitha B. Mosisili, 2015)⁵

*”Kestävän kehityksen tavoite #5, jonka tavoite on sukupuolten välisen tasa-arvon sekä kaikkien **naisen ja tyttöjen** voimaannuttaminen, on myös erittäin tärkeä.”* (Dr. Pakalitha B. Mosisili, 2015)⁶

*”Tätä varten Sosiaaliterveyden ministeriö rakentaa parhaillaan viitekehystä tuottavan sosiaalisen inklusiivisuuden saavuttamiseksi, joka tulee tarjoamaan osallistavia mahdollisuuksia pääoman tuottamiseksi, köyhyserojen pienentämiseksi ja **tyttöjen** sekä **naisen** sosiaaliturvajärjestelmään pääsyn takaamiseksi”* (Colombia, 2015)⁷

Lähes aina kun puhujat puhuvat naisista, he mainitsevat myös tytöt, tai toisinpäin. Naiset ja tytöt rinnastetaan aktiivisesti toisiinsa, joka johtaa siihen, että yleisön mieleen muodostuu kuva naisista ja tytöistä samankaltaisina ja yhdenvertaisina. Tämänkaltaisen kielenkäyttö voidaan mieltää naisia sekä tyttöjä kohtaan väkivaltaiseksi kahdesta syystä. Se rinnastaa naiset ja tytöt toisiinsa, sekä asettaa naiset uhrin asemaan. Naiset ja tytöt ovat hyvin erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa. Tytöt eivät ole aikuisia, eivätkä he tästä syystä kanno samoja vastuita ja/tai velvollisuuksia kuin aikuiset. Tytöt ovat lapsia, jotka eivät vielä ole täysiä yhteiskunnan jäseniä alaikäisyytensä takia. Lapset eivät juurikaan osallistu yhteiskunnalliseen keskusteluun tai toimintaan. Lapset eivät myöskään pysty muokkaamaan yhteiskuntaa samalla tavalla kuin aikuiset. Sen sijaan lapset ovat pääasiassa passiivisia yhteiskunnan

---

⁴ “Development partners and member states should accelerate actions and address gaps to ensure that progress benefits all, particularly the most marginalised populations, including women and girls.”

⁵ “While the world has made some progress towards gender equality and women's empowerment under the Millennium Development Goals, ... women and girls however, continue to suffer discrimination and violence in every part of the world.”

⁶ “Of significant importance also is SDG 5 which is on achieving gender equality and empower all women and girls.”

⁷ “For this purpose, within the minister for Social Prosperity we build a public policy framework for social and productive inclusion in which we formulate participatory manner opportunities for income generation, reduction of poverty gaps and removing barriers so girls and women have access to social protection system.”

jäseniä, jotka eivät ole samankaltaisessa täysvaltaisessa asemassa kuin aikuiset. Rinnastamalla naiset jatkuvasti tyttöihin, lapsiin, muodostuu puheista kuva naisista tyttöjenkaltaisina olentoina, jotka, kuten tytöt, ovat passiivisia yhteiskunnan osia. Naisia ja tyttöjä kuvaillaan puheissa tyttöjen kanssa samankaltaisina passiivisina kärsijöinä. Puheet luovat yleisölle mielikuvan naisista heikkoina ja passiivisina uhreina, joka puolestaan johtaa siihen, että henkilöt, joiden tehtävänä on puheiden kautta parantaa naisten asemaa levittävätkin haitallista ja väkivaltaista kuvaa, joka vain heikentää tasa-arvotyötä.

Naisten lapsiin rinnastamisella on myös toisenlainen vaikutus. Se saa aikaan vaikutelman, jossa passiivisuutensa takia naiset ovat täysin riippuvaisia muista aktiivisista yhteiskunnallisista toimijoista, eli miehistä. Tämänkaltaisen diskurssin kautta, näistä patriarkaattisista toimijoista ja instituutioista tulee ironisesti siis ainoa keino pelastaa naiset niiden itsensä aiheuttamalta väkivallalta. Patriarkaatti tekee itsensä tällaisen diskurssin kautta näkymättömäksi näyttäytymällä itse ratkaisuna sen aiheuttamaan ongelmaan.

6.1.2 Naisten kohtaama väkivalta taloudellisina vaikeuksina

Toinen esimerkki keskustelupaneelista havaittavissa olevasta väkivaltaisesta diskurssista on se, että useat puhujat tuntuvat käsittävän naisia kohtaavan syrjinnän ja tasa-arvon pääasiassa taloudellisina vaikeuksina.

”Naiset tienaaavat edelleen kaksikymmentäneljä prosenttia vähemmän kuin miehet globaalisti...” (Ms. Dunya Maumoon, 2015)⁸

Tämä on ensimmäinen esimerkki, jonka Malediivien edustaja mainitsee naisten kohtaamasta syrjinnästä. Se esitetään heti puheen toisessa kappaleessa ja se on ensimmäinen maininta naisista koko puheessa. Tästä voidaan päätellä, että se on Malediivien hallitukselle tärkein naisia kohtaava ongelma. Myöhemmin samassa puheessa Malediivien edustaja painottaa miten tasa-arvon tavoittelemiselle on olemassa muitakin kuin taloudellisia syitä, mutta keskittyy silti puheessaan eniten tasa-arvon tuomiin hyötyihin taloudelle ja kasvulle.

---

⁸ “Women still earn twenty-four percent less than men globally”

”Tasa-arvon tavoittelemiselle on olemassa muitakin kuin taloudellisia kannustimia; inklusiiviset yhteiskunnat kasvavat nopeammin ja ovat kestävämpiä, tyttöjen kouluttaminen ja naisten talouteen mukaan ottaminen on todistetusti oikea ja viisas päätös.” (Ms. Dunya Maumoon, 2015)⁹

Sama toistuu Lesothon edustajan puheessa. Naisten kohtaamista ongelmista ja syrjinnästä puhuessaan, hän mainitsee pääasiassa vain taloudellisia asioita.

”Naiset ja tytöt kärsivät paljon kovemmista rajoitteista kuin miehet tavoitellessaan kunnon töitä, tuottavia resursseja, rahoituspalveluja, sijoitusmahdollisuuksia ja luottoa.” (Dr. Pakalitha B. Mosisili, 2015)¹⁰

Vaikka myöhemmin puheessaan Lesothon edustaja mainitseekin muitakin naisten kohtaamia tasa-arvo ongelmia kuten seksuaalirikokset, miehiä huonommat omaisuuden omistusoikeudet ja miehiä pienemmän edustuksen hallinnollisissa tehtävissä, taloudellisten asioiden mainitseminen näitä ongelmia ennen antaa niille enemmän painoarvoa. Tämä taloudellinen painotus jatkuu puheessa myöhemmin, kun Lesothon edustaja sanoo:

”Jos haluamme todella saavuttaa sukupuolten välisen tasa-arvon ja voimaannuttaa naisia, meidän täytyy kohdentaa kansallisia resurssejamme naisten ja tyttöjen kouluttamiseen yrittäjiksi, antamaan heille tietoa informaatio- ja kommunikaatioteknologioista ja takaamaan heidän mahdollisuutensa osallistua markkinoille.” (Dr. Pakalitha B. Mosisili, 2015)¹¹

Naisten ja miesten tasa-arvoa ei esitetä puheissa itseisarvona, puhtaana päämääränä, jota tulisi tavoitella sen itsensä takia. Pikemminkin se esitetään talouskasvulle alisteisena keinona, jolla saavuttaa jotain suurempaa muuttamatta epätasa-arvon juurisyitä, patriarkaattista kapitalistista järjestelmää. Tasa-arvon tällä tavoin kuvailu ja tavoittelu on väkivaltaista, sillä se ei johda tasa-arvoisaan yhteiskuntaan, jossa

---

⁹ “And there are more than enough economic arguments to be made; equal societies grow faster, inclusive societies develop more sustainably and are more resilient, educating girls and including women in the economy has been proven to be not just the right choice, but the smart choice.”

¹⁰ “Women and girls face more severe constraints than men in accessing decent jobs, productive resources, financial services, investment opportunities and credit.”

¹¹ “In order to make real strides in achieving gender equality and empowerment, we need to allocate enough national resources for training of women and girls entrepreneurs, equip them with information and communications technology skills and ensure that they have access to markets.”

naisilla on samat oikeudet ja mahdollisuudet kuin miehillä, vaan siihen, että naisia kohtaan väkivaltainen sortava maailmanjärjestys kasvaa ja leviää. Kapitalistinen yhteiskuntarakente on nimittäin inherentisti naisille väkivaltainen, sillä se rajoittaa naisten mahdollisuuksia koska se on järjestelmänä täysin riippuvainen hoivatyöstä, jolla voidaan tarkoittaa niin lasten synnyttämistä ja kasvattamista kuin vaikka kotitalouden hoitoa tai vanhusten hoivaa, jotka ovat historiallisesti olleet kapitalistisessa yhteiskunnassa pääasiassa naisten työtä (Bhattacharya, 2017, 23–25). Kapitalistinen järjestelmä ei tulisi toimeen ilman tätä naisten ilmaiseksi tekemää hoivatyötä. Tämä hoivatyöstä riippuvuus tekee kapitalismista inherentisti naisten mahdollisuuksia rajaavan, ja täten väkivaltaisen, järjestelmän, sillä yhteiskunta on rakentunut niin että se kannustaa naisia osallistumaan hoivatyöhön. Tämä naisten tekemä hoivatyö on pääasiassa aina palkatonta, joka johtaa siihen, että sitä tekevät naiset ovat joko osin tai täysin riippuvaisia palkkatyötä tekevästä miehistä. Nyky-yhteiskunnassa naisen on toki mahdollista tehdä palkkatyötä myös itse, mutta tässä tapauksessa nainen joutuu tekemään palkkatyön lisäksi myös hoivatyötä, eli raatamaan kaksin verroin. (Bhattacharya, 2017, 21–36, Kollontai, 1922, 112–126, Millett, 1969, 40–41).

Naisten laajempi työvoimaan osallistaminen ei siis tule vähentämään naisten kärsimystä, vaan pikemminkin pakottaa useammat naiset ottamaan harteilleen tämän kahden työn taakan.

Tasa-arvon ja naisten kohtaaman syrjinnän taloudellisten aspektien painotus vie myös tilaa pois muilta naisten kohtaamilta ongelmilta, ja tyypistää kuvaa naisten yhteiskunnassa kohtaamasta väkivallasta. Vaikka naiset kohtaavat rakenteellista väkivaltaa myös talouden aloilla, on väkivalta niin juurtunut kapitalistiseen patriarkaattiseen yhteiskuntaan, että sitä on todellisuudessa havaittavissa kaikilla sen aloilla (Millett, 1969, 23–58). Väkivallan kuvaaminen pääasiassa taloudellisena yksinkertaistaa naisten kohtaamia ongelmia ja vääristää kuvaa tilanteen laajuudesta ja vakavuudesta. Se myös piilottaa ongelmien juurisyyn, joka on kapitalistinen ja patriarkaattinen yhteiskuntajärjestys ja näin tekee mahdottomaksi ongelmien todellisen ratkaisun.

Syy siihen, että naisten kohtaama epätasa-arvo nähdään ensisijaisesti taloudellisena ongelmana puheissa ei johdu puhujien tai yleisön tyhmyydestä tai välinpitämättömyydestä. Syynä on kapitalismin ja patriarkaatin syväjuurteisuus yhteiskunnassa. Kapitalistinen realismi on Mark Fisherin vuonna 2009 julkaistussa *Capitalist Realism: Is There No Alternative?* kirjassa ensi kertaa esitelty teoria tai ajatusmalli, joka esittää, että kapitalismin syvään juurtunut luonne tekee mahdottomaksi nähdä tai kuvitella muuta yhteiskuntajärjestystä kapitalismin lisäksi tai sen sijaan. Kapitalismi on kaikkia yhteiskunnan jäseniä hallitseva metaideologia, joka nähdään ainoana tapana järjestää yhteiskunta ja

toimia siinä (Fisher, 2009, 2). Tästä syystä myös yleiskokouksen puhujat ymmärtävät naisten kohtaamat ongelmat ensisijaisesti taloudellisina ongelmina. Ajatus kapitalismista yhteiskuntajärjestyksen perustana on juurtunut niin syvään kaikkiin yhteiskunnan jäseniin, ettei sille nähdä vaihtoehtoja. Ratkaisut naisten ongelmiin nähdään siis keinoina parantaa naisten asemaa kapitalistisen järjestelmän sisällä. Tämä on kuitenkin hyvin ongelmallista, sillä aivan kuten aiemmin selitettiin, kapitalismi on inherentisti naisia kohtaan väkivaltainen patriarkaattinen järjestelmä, ja täten mikään ”ratkaisu” joka keskittyy kapitalistiseen talouteen tai sen mukaan muotoiltuun yhteiskuntajärjestykseen ei voi ikinä todella helpottaa naisten asemaa yhteiskunnassa.

6.2 Yleiskokouksen diskurssi

Varsinaisessa yleiskokouksessa pidettiin kaiken kaikkiaan 177 puheenvuoroa. Kuten keskustelupaneelissa, yleiskokouksessakin puheita pitivät pääasiassa YK:n jäsenvaltioiden edustajat sekä muutama eri kansaisjärjestön edustaja. Näistä 177 puheenvuorosta 37 ei ole saatavilla englanniksi, joten niitä ei käytetä aineistona tutkielmassa. Analysoitavana on siis 140 puheenvuoroa.

6.2.1 Naisten puuttuminen diskurssista

Yleiskokouksen, kuten keskustelupaneelinkin diskurssissa on havaittavissa paljon rakenteellista väkivaltaa. Silmiinpistävin näistä väkivaltaisista diskurssirakenteista on naisten äärimmäisen heikko pääsy osaksi diskurssia. Yleiskokouksessa pidetyistä aineistoksi kelpaavista puheenvuoroista 115 oli miesten pitämiä, kun taas naispuhujia oli vain 20. Erottelu on tehty puhujista aineistossa käytettävien Mr./Mrs./Ms. (Herra, Rouva, Neiti) etuliitteiden perusteella. Tapauksissa, joissa puhujan etuliitteenä oli sukupuolineutraali liite esimerkiksi Dr. (Tohtori), puhujien sukupuoli määriteltiin hänen itsensä itsestään antamien julkisten tietojen perusteella. Viidessä puheessa ei ollut mainintaa puheen pitäjältä, mutta vaikka kaikki nämä tuntemattomat puhujat olisivat olleetkin naisia, naispuhujia olisi aineistossa vain 25, eli alle 20 prosenttia. Pääsy osaksi YK:n yleiskokouksen diskurssia on naisille siis huomattavasti vaikeampaa ja harvinaisempaa kuin miehille, vaikka käsiteltävänä oleva asia olisikin todella relevantti naisten kannalta, kuten tässä tapauksessa Kestävän kehityksen tavoitteet olivat. Tämä on selvästi havaittavissa oleva rakenteellisen väkivallan muoto, joka osoittaa, että naisten on vaikea saada ääntään kuulumaan YK:ssa.

Vaikka analysoitava aineisto on nimenomaan YK:n aineistoa, on huomautettava, että ongelma ei suoraan johdu YK:sta. Sen sijaan se on maailmanlaajuinen patriarkaattisen maailmanjärjestyksen aiheuttama,

sillä yleiskokouksessa puheita pitäneet henkilöt eivät edusta YK:ta, vaan kotimaitaan. Naisten heikko pääsy osaksi yleiskokouksen diskurssia vahvistaa kuvaa siitä, että korkean tason johto- ja edustustehtävät sekä politiikka kuuluvat miehille. Tämä voi johtaa siihen, että yleiskokousta tai laajemmin YK:n toimintaa seuraavat naiset saavat negatiivisen vaikutelman YK:n toiminnasta ja eivät edes ryhdy haastamaan tätä vanhentunutta stereotypiaa. Naisten heikko representaatio johtaa myös siihen, että naisten asiat eivät todennäköisesti tule parantumaan. Historiallisesti kaltoin kohdeltujen ryhmien huono representaatio päätöksentekoaikoina on johtanut siihen, että näiden huonosti edustettujen ja kohdeltujen ryhmien olot pysyvät huonoina. (Millett, 1969, 24).

On myös ironista, että vain muutama nainen pääsi yleiskokouksessa keskustelemaan päätöslauselmasta, jonka tärkeimpiin pointteihin kuuluu naisten oikeudet sekä tasa-arvo. Tutkimus- ja kehitystyötehtävät, jotka johtivat päätöslauselmaan ja YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin olivat varmasti täynnä naisia, mutta kun heidän työnsä vihdoinkin esiteltiin maailmalle, heille ei annettu tilaa puhua eivätkä he saaneet ääntään kuuluviin. Sen sijaan kunnian tästä harppauksesta kohti tasa-arvoisempaa maailmaa veivät miehet.

6.2.2 Naiset ”osana” diskurssia

Toinen esimerkki yleiskokouksen diskurssista havaittavissa olevasta naisiin kohdistuvasta väkivallasta, on se, miten yleiskokouksen puheenvuoroissa yleisesti puhutaan, tai ei puhuta naisista. 140:stä analysoitavasta puheenvuorosta 46 ei sisältänyt minkäänlaista mainintaa naisista tai sukupuolten tasa-arvosta. Tämä tarkoittaa sitä, että yli yksi neljäsosa puhujista ei pitänyt sukupuolten välistä tasa-arvoa tai naisia tarpeeksi tärkeänä aiheena mainitakseen sen puheessaan. Syitä naisten puheista pois jättämiseen on varmasti monia, mutta niiden arvailu tai analysointi on tämän tutkimuksen kannalta turhaa. Teon vaikutus on sen syystä huolimatta sama. Kun naisten kohtaamat ongelmat ja epätasa-arvo jätetään keskustelun ulkopuolelle, ne eivät saa huomiota. Tällainen aiheen keskustelun ulkopuolelle jättäminen, oli se tahallista tai ei, on haitallista ja Galtungin määritelmän mukaan väkivaltaista toimintaa, sillä sukupuolten välinen epätasa-arvo vähentää naisten mahdollisuuksia, ja sen huomiotta jättäminen ylläpitää väkivaltaista yhteiskuntajärjestystä. YK:n yleiskokoukset ovat maailman korkeimpia, tärkeimpiä ja vaikutusvaltaisimpia keskustelufoorumeita ja niissä keskustellaan vain yleisesti korkealla politiikan tasolla tärkeiksi mielletyistä asioista. Kun jokin aihe jätetään keskustelun ulkopuolelle, tahallaan tai vahingossa, viestii se siitä, ettei aihetta pidetä tärkeänä. Jättämällä sukupuolten välisen epätasa-arvon puheissaan huomiotta puhujat auttamatta viestivät siitä, etteivät pidä aihetta tärkeänä.

Tämänlainen aiheen välttely ja vähättely puolestaan on väkivaltaista toimintaa, sillä jättämällä aiheen huomiotta puhujat hiljaisesti hyväksyvät nykyisen patriarkaattisen, naisille väkivaltaisen järjestelmän. Tämä hiljainen konformoituminen vahvistaa patriarkaatin roolia yhteiskunnan status quona, sekä viestii muille että heidän tulisi tehdä samoin.

On syytä nostaa esiin myös toinen tapa, jolla naiset jäävät diskurssissa huomiotta. Useat puheet, jotka eivät mainitse naisia, korvaavat suoran maininnan naisista ja naisten oikeuksista puhumalla “kaikkien oikeuksista” tai “koko ihmiskunnasta”. Tämänkaltaisella puheella arvatenkin viitataan ihmisoikeuksien lisäksi myös naisten oikeuksiin. Vaikka tämänkaltaisen puheen tarkoitusperät ovat arvatenkin hyvät, ja puhe *kaikkien* oikeuksista tai tasa-arvosta koetaan riittäväksi, sillä sen ajatellaan kattavan myös naisten oikeudet, todellisuudessa tämä puhe jättää naiset kokonaan huomiotta. Kirjassaan “The Second Sex” Simone de Beauvoir esittää, että kun puheessa keskitytään yleisesti ihmisiin (tai tämän tutkielman kontekstissa joko “kaikkiin” tai “ihmiskuntaan”), puheessa todellisuudessa mainitaan vain miehet. Beauvoirin mukaan patriarkaattisessa yhteiskunnassa: “Mies on Subjekti, mies on Absoluutti: Nainen on Toinen”¹² (de Beauvoir, 1956, 16). Tällä tarkoitetaan, että yhteiskunnan oletusarvo ihmiselle on mies, ja nainen on miehestä irrallinen erikoisuus, toinen. Beauvoirin mukaan ihmiskunta on miehinen, eikä naisella ole yhteiskunnassa arvoa itsenään, vaan vain miehen vastikkeena tai miehestä erillisenä olentona. Myös Johan Galtung on huomionut, että englannin kieli, jolla tutkielman aineistossa analysoidut puheet on kirjoitettu ja esitettiin, on inherentisti naisia kohtaan väkivaltainen koska englannin kielen sana ”mankind” (ihmiskunta) tekee naiset näkymättömäksi kuvaamalla ihmiskuntaa ”man” etuliitteellä, välittäen kuvan vain miehistä ihmisinä (Galtung, 1990, 299). Patriarkaattisessa yhteiskunnassa naiset on siis ikään kuin eristetty ihmisistä erilliseksi joukokseen, ja tätä naisten toiseutta vahvistetaan ja ylläpidetään tämänkaltaisilla diskursseilla koko ajan. Judith Butler on myös pohtinut diskurssien sisältämää väkivaltaa esittämällä, että väkivalta syrjittyjä ihmisryhmiä vastaan tapahtuu ensimmäisen kerran juuri diskurssin tasolla. Diskurssin tasolla ihmiset voidaan määriteellä joko ihmisiksi tai ihmisyyden ulkopuolelle kuuluviksi yksilöiksi, joka ikään kuin luo pohjan, tai oletuksen alemmuudesta, jonka perusteella näitä ihmisyyden ulkopuolelle kuuluvia ryhmiä vastaan voidaan oikeuttaa fyysistä tai henkistä väkivaltaa. (Butler, 2004, 24–25).

---

¹² ”He is the Subject, He is the Absolute – She is the Other”.

Tästä syystä puhe “kaikista” tai “koko ihmiskunnasta” ei riitä, jos halutaan puhua myös naisten kohtaamista ongelmista ja epätasa-arvosta, sillä tämänkaltaista puhetta voidaan pitää naisia kohtaan väkivaltaisena. Puhe, jossa naisia ei mainita erikseen jättää naiset ja naisten oikeudet huomiotta ja täten vaikuttaa naisten mahdollisuuksiin toimia yhteiskunnassa, joka puolestaan vastaa Galtungin määritelmää väkivallasta.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkielman tarkoituksena oli vastata kysymykseen *Ilmentääkö Yhdistyneiden Kansakuntien vuoden 2015 kestävän kehityksen yleiskokouksen diskurssi naisiin kohdistuvaa rakenteellista väkivaltaa?* kriittisen diskurssianalyysin keinoin. Väkivallan määritelmänä tutkimuksessa käytettiin Johan Galtungin väkivallan määritelmää, jota puolestaan tarkasteltiin poststrukturalistisen feminismin teorian näkökulmasta.

Tutkielman analyysin perusteella voidaan sanoa, että tutkielmassa analysoitu aineisto ilmentää monen kaltaista naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Naisiin kohdistuva väkivalta ilmenee aineistossa neljällä eri tapaa, jotka on eritelty tutkielman analyysiosiossa. Naiset rinnastetaan aineistossa usein tyttöihin ja lapsiin, joka voidaan nähdä väkivaltana sillä se maalaa yleisölle kuvaa naisista lastenkaltaisina epäaktiivisina yhteiskunnallisina toimijoina ja vahvistaa entisestään naisille patriarkaattisessa yhteiskunnassa annetun passiivisen toimijan leimaa. Naisten kohtaama väkivalta ja epätasa-arvo käsitetään myös aineistossa pitkälti taloudellisina vaikeuksina ja epätasa-arvona. Tämä käsitys on naisia kohtaan väkivaltainen, sillä se vääristää kuvaa naisten kohtaamasta väkivallasta sekä pyrkii alistamaan naiset heille väkivaltaisen kapitalistisen talousjärjestelmän alle. Talouteen keskittyminen epätasa-arvokeskustelussakin myös vahvistaa kapitalismin asemaa yhteiskuntajärjestyksen ainoana mallirakenteena, joka on itsessään naisia kohtaan väkivaltainen teko, sillä kapitalismiin perustuva yhteiskuntajärjestys on inherentisti naisia kohtaan väkivaltainen. Aineistosta paljastuu myös, että naiset eivät päässeet yleiskokouksessa läheskään tarpeellisissa määrin osaksi diskurssia niin puhujina kuin teemanakaan, vaikka naisten oikeudet ja tasa-arvo olivat yksi yleiskokoukselle annetuista pääteemoista. Aineiston puheista alle yhden viidesosan toimitti nainen. Tätä voidaan pitää väkivaltana, sillä naisten heikko representaatio päätöksentekoeleimissä vahvistaa patriarkaattista oletusta siitä, etteivät naiset kuulu politiikkaan. Huono representaatio päätöksentekoeleimissä on myös historiallisesti ollut syynä siihen, etteivät huonosti kohdeltujen ryhmien olot parane. Aineistosta oli myös havaittavissa, että yksi neljäsosa puhujista ei maininnut naisia sanallakaan puheissaan. Lukuisat näistä puheista, jotka eivät sisältäneet

mainintaa naisista puhuivat ihmiskunnasta ja kaikkien ihmisten oikeuksista, joka patriarkaattisessa yhteiskunnassa tarkoittaa miesten oikeuksista puhumista. Jos naiset haluttuun sisällyttää keskusteluun, heidät tulee mainita erikseen. Tällaista koko ihmiskunnasta subjektina puhumisen tapaa sukupuolten tasa-arvoa koskevissa foorumeissa voidaan pitää pitää naisia kohtaan väkivaltaisena, sillä tämänkaltainen naisten puheissa sivuuttaminen viestii siitä, ettei naisten kohtaamat ongelmat ja epätasa-arvo ole tärkeä asia. Tämä puolestaan vahvistaa patriarkaatin asemaa yhteiskunnan status quona, joka rajoittaa naisten mahdollisuuksia yhteiskunnassa. YK:n kestävän kehityksen yleiskokouksen diskurssi siis ilmentää, ja täten levittää ja toisintaa, naisiin kohdistuvaa rakenteellista väkivaltaa.

YK:n kaltaisen suuren kansainvälisen organisaation rooli on kaksisuuntainen miekka. YK voi vaikuttaa maailmaan suuresti, organisoimalla kansainvälistä yhteistyötä ja sitomalla maailman yhteen toimimaan yhteisen päämäärän eteen konkreettisten ohjelmien, kuten ruoka-avun tai rauhanturvaoperaatioiden muodossa, tai asettamalla sen jäsenmaille tavoitteita, kuten tässä tutkielmassa mainitut YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. YK:lla on myös paljon normatiivista valtaa, ja sen yleiskokouksien diskurssia seurataan maailmanlaajuisesti. Tästä syystä näiden diskurssien sisältöä on syytä tarkastella myös kriittisesti. YK:n normatiivisen vallan ja sen laajan yleisön takia sen diskurssit kuin niitä seuraava tai niihin perustuva toimintakin voivat myös levittää haitallisia mielikuvia ja representaatioita, vaikka niiden tarkoitus olisikin päinvastainen, kuten tämä tutkimus osoitti. Tämän tutkielman tarkoitus ei ole niinkään kritisoida YK:ta organisaationa tai arvostella yksittäisiä jäsenmaita tai niiden edustajia. Sen sijaan tutkimuksesta voidaan päätellä, että jopa YK:n yleiskokousten diskurssia on syytä tutkia kriittisesti, että patriarkaatin aiheuttamaa rakenteellista väkivaltaa voidaan alkaa purkamaan.

Feministinen tutkimus on tärkeä, mutta suhteellisen pieni ala politiikan tutkimuksen kenttää. Tästä syystä tämän tutkielman kaltaisia tutkimuksia olisi syytä tehdä tulevaisuudessa lisää. Tämä tuleva tutkimus voisi keskittyä erilaisiin, laajempiin aineistoihin niin YK:lta kuin muiltakin kansainvälisiltä ja kansallisilta toimijoilta, sillä vain kiinnittämällä huomiota sukupuolittuneeseen ja väkivaltaiseen diskurssiin sitä voidaan kitkeä. Tuleva tutkimus voisi myös laajentaa tähtäimiään tähän tutkimukseen verrattaen ja pohtia esimerkiksi sitä, miten patriarkaattisten mielipiteiden sävyttämä väkivaltainen diskurssi vaikuttaa naisten lisäksi myös miesten elämään. Tämän tutkielman suurin rajoite onkin sille annetut ohjeet koosta ja sivumäärästä, jonka takia tutkielman lähtökohta on niin rajattu.

LÄHTEET

PRIMÄÄRILÄHTEET:

Yhdistyneiden Kansakuntien 70. yleiskokouksen puheenvuorot. Saatavilla:

<https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/summit>

Yhdistyneiden Kansakuntien 70. yleiskokouksen 2. keskustelupaneelin puheenvuorot. Saatavilla:

<https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/summit>

TUTKIMUSKIRJALLISUUS:

Beasley, Chris. *What Is Feminism? an Introduction to Feminist Theory*. London;: SAGE, 1999.

Beauvoir, Simone de. *The Second Sex*. Jonathan Cape, 1956.

Bhattacharya, Tithi, and Lise Vogel. *Social Reproduction Theory : Remapping Class, Recentering Oppression*. Ed. Tithi Bhattacharya. 1st ed. London: Pluto Press, 2017.

Bischoping, Katherine, and Amber Gazso. *Analyzing Talk in the Social Sciences*. London: SAGE Publications Ltd, 2016.

Butler, Judith. Performative Acts and Gender Constitution. An Essay in Phenomenology and Feminist Theory. *Theatre Journal*, 1988, 40, (4) 519-531. The Johns Hopkins University Press.

Butler, Judith. *Gender Trouble Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge, 1999.

Butler, Judith. *Undoing Gender*. London: Taylor and Francis, 2004.

Butler, Judith. *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of Sex*. Florence: Routledge, 2011.

Elder-Vass, Dave. *The Reality of Social Construction*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.

Fisher, Mark (2009). *Capitalist Realism: Is There No Alternative?*.

Galtung, Johan. "Violence, Peace, and Peace Research." *Journal of Peace Research*, 6, (3) (1969): 167–191. Web.

Galtung, Johan, and Tord Høivik. "Johan Galtung and Tord Høivik: Structural and Direct Violence." *Journal of peace research* 8.1 (1971): 73–. Print.

Cultural Violence Author(s): Johan Galtung Source: *Journal of Peace Research* , Aug., 1990, Vol. 27, No. 3 (Aug., 1990), pp. 291-305 Published by: Sage Publications, Ltd.

Galtung, Johan. *Peace by Peaceful Means: Peace and Conflict, Development and Civilization*. Vol. 14. Sage Publications, 1996.

Kollontai, Aleksandra. ”*Naisen asema taloudellisessa yhteiskuntakehityksessä*” (1922). Suom. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki 1973, KK:n kirjapaino.

Lazar, Michelle M. *Feminist Critical Discourse Analysis : Gender, Power, and Ideology in Discourse*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2007.

Locke, Terry. *Critical Discourse Analysis*. London ;: Continuum, 2004.

Millett, Kate. *Sexual Politics*. London: Hart-Davis, 1971.

van Dijk, Teun A. ”Principles of Critical Discourse Analysis.” *Discourse & society* 4.2 (1993): 249–283. Web.

Yhdistyneet Kansakunnat. *Charter of the United Nations*. (1945) Saatavilla:

<https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>

MUUT LÄHTEET:

Valtioneuvosto, Yleiskokouksen päätöslauselma 25. Syyskuuta 2015. Epävirallinen suomennos. (2015) Saatavilla:

https://kestavakehitys.fi/documents/2167391/2186383/Agenda2030_ep%C3%A4virallinen+suomennos.pdf/707fe444-6540-49d6-86a3-fd6bee1cf345/Agenda2030_ep%C3%A4virallinen+suomennos.pdf.pdf

Eduskunta, 2022. Saatavilla: <https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kv-jarjestot/yk/Sivut/Yleiskokous.aspx>